

بدون شک تخلف شده است

حالا می خواهیم از بیش از هفت دهه پیش بنویسیم؛ یعنی زمانی که به اهمیت این بنای تاریخی پی بردند و نامش را در فهرست آثار ملی ایران ثبت کردند؛ البته مردم سن و سال دار این محله هم چیز زیادی از جزئیات نمی دانند. آن ها در کنار عرقی که به مصلاطی طرق دارند، فقط می دانند که این مکان به پدرانشان برمی گردد که به زیارت قبور خاص آن می رفتند، حتی نامش را هم دقیق بیان نمی کنند. یکی، «مصلی» می خواندش و دیگری «ایوان» اما همسایگان سال ۱۳۹۶ «مصلاطی طرق» اگر چه تاریخ بنا را خوب نمی دانند، دقیق می دانند که در اطراف بنای تاریخی محله طرق چه پروژه بزرگی در حال ساخت است. عده ای شان از توسعه محله و در اختیار گرفتن ۳۵ هکتار از اراضی ورودی طرق توسط آستان قدس رضوی، خوشحال هستند و عده ای هم از ورود به عرصه و حریم تاریخی مصلاطی طرق، این «بزرگ رنجور»، غمگین.

اما آیا ساخت و سازهای انجام شده و در حال انجام در مجاورت «مصلاطی طرق» مجاز است؟ معاون مدیرکل میراث فرهنگی، مر جان اکبری ادامه روند ساخت و سازهای موجود در عرصه و حریم ایوان را کاری غیر مجاز می داند و می گوید: «این پروژه بدون شک تا همین امروز تخلف هایی داشته که هنوز به آن توجه نمی کنند». او برای اینکه توضیح دقیق تری بدهد، از مسئول دفتر بافت های اداره میراث فرهنگی می خواهد که صورت جلسات کمیسیون ماده ۵ را بیاورد تا با استناد به آن ها از تخلف های آستان قدس پرده بردارد. آذین مرکزی، مسئول دفتر بافت های اداره میراث فرهنگی، می گوید: «بر اساس اطلاعاتی که اداره میراث فرهنگی درباره زوایای تاریخی مصلاطی طرق به مشاور یکی از طرح های موضوعی شهر مشهد به نام «طرح تفصیلی جنوب بزرگراه آسیایی» داده است، برای پهنه ای که این اثر تاریخی در آن واقع است، کاربری فضای سبز در نظر گرفته اند اما بخشی از اثر شهر که ساخته شده، کاربری صنعتی داشته است و آستان قدس بدون اینکه تغییر کاربری کمیسیون ماده ۵ را بگیرد، در آنجا با کاربری اقامتی، ساخت و ساز و بدون شک تخلف کرده است.»

با پاسخ معاون میراث فرهنگی بهتر می بینیم به سراغ یکی از مسئولان آستان قدس رضوی برویم. خلیل اکبری، معاون فنی و عمران موقوفات آستان قدس رضوی، با گالایه از موضع میراث فرهنگی در برابر مجاز بودن فعالیت های عمرانی زائر شهر در کنار ایوان طرق پاسخ می دهد: «کاش میراث فرهنگی که این قدر پشت قضیه است، همت داشت و در سال های گذشته

یک ریال بودجه صرف مصلاطی طرق می کرد تا بخش های زیادی از آن، دست کم به شکل امروزی تخریب نشود». او اضافه می کند: «هر سال در اثر گذشت زمان، بخشی از ساختمان تخریب می شود.»

او پرداختن به حریم ایوان طرق را در شرایط فعلی که میراث فرهنگی اقدامی برای مرمت و احیای آن نمی کند، تلاشی بی فایده می داند و یادآوری می کند: «اصلا ما برای ایوان طرق ۲۰۰ هکتار حریم در نظر می گیریم، اما وقتی که به آن رسیدگی نمی شود و قرار باشد بنا تا دوسه سال دیگر به طور کامل خراب شود، حریم چه فایده ای دارد؟ آیا دوستان مادر میراث فرهنگی که از زمان شروع پروژه زائر شهر از این طرف بام افتاده اند، اصلا تا حالا به این موضوع توجه کرده اند که این بنا نیاز به مرمت دارد؟ زیرا باید ساختمانی با عنوان اثر تاریخی وجود داشته باشد تا حریم برایش تعریف کنند!»

تجاوز پروژه به حریم «مصلاطی طرق»

در بازدید از ایوان طرق متوجه شدیم که ساخت و سازهای گسترده زائر شهر رضوی که دقیقا از ویژگی های یک شهرک مسکونی برخوردار است، روبه پیشرفت است. در سیمای زمین های اطراف ایوان طرق هم تغییراتی ایجاد شده است؛ بلوکه های سیمانی در فاصله نزدیکی از بنا چیده شده اند و در پشت آن ها که فاصله کمی با بنا دارد، کانکس ها و دفتر کارگاه ها مستقر شده اند. همچنین اطراف ایوان از زباله و نخاله های ساختمانی پر شده است.

از خانم اکبری می خواهیم که حریم ایوان طرق را به طور کامل تشریح کند. او می گوید: «ضوابطی برای عرصه و حریم این اثر تاریخی وضع شده که به طور کامل به آستان قدس رضوی نیز ابلاغ شده است». او اضافه می کند: «مصلاطی طرق با توجه به ویژگی های منحصر به فرد و سابقه تاریخی اش، حرایمی از جنس عرصه دارد که همه آثار تاریخی ندارند. حریم از جنس عرصه یعنی اینکه ضوابطی عین ضوابط عرصه بر آن مرتب است.»

اما ضوابط و مشخصات عرصه چیست؟ اکبری

نقشه مصلاطی طرق را روی میز می گذارد و توضیح می دهد: «در عرصه مصلاطی طرق که مساحتش هفت هکتار است، هرگونه اقدامی که منجر به آسیب بنا شود و سلامت آن را تهدید کند، ممنوع است. همچنین هرگونه الحاقات و فعالیت های عمرانی اعم از مرمت، احیا، سامان دهی و توسعه در آن، پس از کسب مجوز از اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و تهیه و ارائه طرح و تصویب سازمان مذکور اجراشدنی خواهد بود». و سپس در توضیح بیشتر این جمله تأکید می کند: «یعنی اگر بخواهیم در آنجا یک آجر هم جابه جا کنیم، باید مصوبه شورای فنی را داشته باشیم.» همین جمله، حجت را بر ما تمام می کند و قید شنیدن ضوابط بعدی عرصه را می زنیم.

اتفاقا آقای اکبری هم نقشه دارد. مانیتور بزرگی را که به دیوار اتاقش نصب شده است، روشن می کند و نقشه ماهواره ای پروژه زائر شهر را که ایوان طرق هم در آن دیده می شود، بزرگ نمایی نشان می دهد. او با قاطعیت می گوید: «ما تخلفی نکرده ایم، اما دوستان می گویند حریم...»

بینید، ایوان طرق با دیوار کنارش در بعضی جاها پنج متر هم فاصله ندارد! در کنار این اثر تاریخی ساخت و ساز کرده اند و چی هم ساخته اند!.

سپس نقشه را بزرگ تر می کند و ایوان طرق و ساختمان های مسکونی کنارش را نشان می دهد. بعد با کم توقعی می پرسد: «حریمی که دانم از آن دم می زنند، فقط مربوط به ضلع شمالی ایوان و زمین زائر شهر است؟ چرا پایین دست حریم ندارد؟ خانه های مسکونی پایین دست ایوان طرق چقدر با آن فاصله دارند؟ این فاصله ۱۰ متر هم نیست!»

ساختمان های مسکونی پایین دست قبل از پیوستن طرق به محدوده شهر ساخته شده اند به دنبال یافتن پاسخ درست برای سؤال طرح شده به رئیس اداره املاک شهرداری منطقه ۷ مراجعه می کنیم. مجید هاشمی درباره وضعیت خانه های مسکونی مجاور با ایوان طرق می گوید: «ساخت بیشتر این

اختلاف نظر بر سر ساخت و سازهای پیرامون یک اثر تاریخی

مناقشه خدمت

سمیرا شاهیان

«یکی پیدا نمی شه به ما بگه قراره آثار ملی رو حفظ کنیم یا نه؟!» این سؤال آن دسته از دوستداران ایران و فرهنگ و تاریخش است که در همسایگی «مصلاطی طرق» زندگی می کنند و خواستار توجه و رسیدگی بیشتری به این بنای تاریخی هستند اما ما چند بار به مصلاطی طرق بپردازیم و موضوعش را تیتتر روزنامه کنیم؟ آن هم تیتترهای انتقادی مثل «وُردگی تن رنجور ایوان...» و «میراث جاودان یا جولانگاه تیله بازان!» و «مرثیه ای برای «ایوان»». مردم حق دارند از بی توجهی به «مصلاطی طرق» شکایت کنند. آن ها هر بار چشمشان به این تالار چهارگوش و ایوان بلندبالیش افتاده، جزویرانی ندیده اند. با اینکه از سال گذشته، ساخت و ساز پروژه زائر شهر رضوی شروع شده است، اما فعالیت های عمرانی اطراف «مصلاطی طرق» هنوز آن قدر کامل نشده اند که به صراحت بتوان گفت دارند به این بنا خدمت می کنند یا به آن آسیب می زنند.

ثبت در سال ۱۳۱۸ هجری شمسی

می خواهیم از قصه تکراری بی توجهی به بناهای تاریخی بنویسیم. یکی بود، یکی نبود. یک کتاب «مطلع الشمس» بود که در جلد دوم، صفحه ۴۶ آن از مصلاطی طرق یاد کرده است. این بنای بزرگ و زیبا در کمال دقت ساخته شده است و تاریخش به سال ۸۳۷ هجری قمری برمی گردد. بزرگان متدین می گفتند در این بنا، دو برادر نیکو خصال به نام «درویش شمس الدین محمد» و «درویش یحیی» مدفونند. چون «مصلاطی طرق» جای پُرفت و آمدی بوده و معماری ارزشمندی داشته است، در سال ۱۳۱۸ هجری شمسی «اداره عتیقات» نام آن را در «وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه» ثبت می کند تا میراثی ماندگار برای آیندگان باشد.

